

woensdag

25.01.2012

20.00 Kamermuziekzaal

19.15 Inleiding door

Maarten Quanten

Prometheus geketend

Jan Michiels & Tetra Lyre

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografieën

Jan Michiels werd in 1991 laureaat van de Koningin Elisabethwedstrijd. Hij is docent piano aan het Conservatorium van Brussel en is daarnaast als mentor en artistiek raadgever verbonden aan het Orpheusinstituut. Hij treedt geregeld op als solist of in kamermuziekverband in diverse muziekcentra in Europa en Azië. Zijn repertoire reikt van Bach tot vandaag. Hij maakte cd's met werk van onder andere Brahms, Debussy, Bartók en Goeyvaerts, en in 2005 nam hij voor Eufoda het integrale pianowerk op van Schönberg, Berg en Webern. In 2011 behaalde hij zijn doctoraat in de kunsten aan de VUB. Uitgangspunt voor zijn dissertatie was de opera *Prometeo. Tragedia dell'ascolto* van de Italiaanse componist Luigi Nono.

Tetra Lyre is een organisch gegroeid ensemble van musici met een stevige ervaring in de kamermuziek of als solist. De basis wordt gevormd door een pianokwartet met Nana Kawamura, Tony Nys, Geert De Bièvre en Jan Michiels. Het kwartet verkent de muziekgeschiedenis vanuit de grote canon van het 19e-eeuwse kamermuziekrepertoire, maar ook hedendaagse werken en creaties komen bij hen aan bod. Binnen een thematische opzet van een concert en vanuit een pure kamermuziekattitude verzorgt Tetra Lyre ook met collega-musici authentiek geïnspireerde vertolkingen.

Uitvoerders en programma

Tetra Lyre:

Jan Michiels: piano

Nana Kawamura: viool

Tony Nys: altviool

Geert De Bièvre: cello

Yves Saelens: spreekstem (Schönberg, opus 9 en 41)

Igor Semenov: viool (Schönberg, opus 41)

—

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Symfonie nr. 3 in Es, opus 55 'Eroica' (1804)

(arr. Ferdinand Ries):

I. Allegro con brio

Arnold Schönberg (1874-1951)

Kammersymphonie nr. 1, opus 9 (1906)

(arr. Anton Webern, 1823)

Ludwig van Beethoven

Symfonie nr. 3 in Es, opus 55 'Eroica':

II. Adagio assai (Marcia funebre)

Bart Vanhecke (1964)

...un souffle de l'air que respirait le passé...

(wereldcreatie)

— pauze —

Ludwig van Beethoven

Symfonie nr. 3 in Es, opus 55 'Eroica':

III. Allegro vivace

Arnold Schönberg

Ode to Napoleon Buonaparte, opus 41

Ludwig van Beethoven

Symfonie nr. 3 in Es, opus 55 'Eroica':

IV. Allegro molto

Prometheus Desmotes (& How One Becomes Lonely)

Prometheus stal het vuur van de Olympos en werd daarvoor gestraft, al zijn goede bedoelingen ten spijt. Geen verzachtende omstandigheden. Aan de autoriteit en heerschappij van Zeus mocht nu eenmaal niet getornd worden. Eenzaam en gebonden aan een rots zou de lever van de vuur- en cultuurdragende titan elke dag, tot in de eeuwigheid, verslonden worden door een bloeddorstige arend.

Ludwig van Beethoven (1770-1827) was aanvankelijk een vurig verdediger van Napoleon Bonaparte, de leider die het volk zou bevrijden van het onderdrukkend autoritaire ancien régime. Hij vergeleek de militair zelfs expliciet met Prometheus in zijn *Die Geschöpfe des Prometheus*, die Jan Michiels in het eerste deel van zijn Brugse drieluik (*Prometheus, de vuurbrenger*, 24/09/11, red.) rond de Griekse titan speelde. Zijn *Symfonie nr. 3 'Eroica'* (1803-04) wilde hij zelfs opdragen aan Bonaparte, wat aanvankelijk resulteerde in de titel 'Bonapartesymfonie'. Zijn bewondering voor de 'eerste consul' verdween echter volledig toen deze zichzelf in 1804 tot keizer van Frankrijk kroonde. De gelijkenis met de Zonnekoning, dé belichaming van het ancien régime, werd te groot. Ook in de handen van l'Empéreur werd de macht inderdaad onheil en zou ze de basis voor vreselijke oorlogen vormen. Beethoven kraste de naam van de keizer weg op het titelblad van de partituur – hij ging daarbij zo hevig tekeer dat er een gat in het papier achterbleef. De uiteindelijke en veelzeggende titel van het werk werd *Sinfonia Eroica. Composta per festeggiare il sovvenire di un grand Uomo (Heroïsche Symfonie. Gecomponeerd ter nagedachtenis van een groot man)*. Beethovens drang naar politieke en maatschappelijke vernieuwing kende echter nog steeds een muzikale pendant in

zijn derde symfonie. Het werk wordt immers door heel wat muziekgeschiedschrijvers beschouwd als modelvoorbeeld van de overgang van classicisme naar romantiek en de daarbij horende emancipatie van het kunstcreërende individu.

Waar symfonieën van Wolfgang Amadeus Mozart en Joseph Haydn nog vrij beperkt zijn qua tijdsduur, evolueert Beethoven met zijn derde symfonie richting vijftig minuten. Dat was ongezien en vroeg van de componist een grote virtuositeit in de omgang met thema's, motieven, hun ontwikkeling, verwerking en combinaties, allemaal ingebed in een enorme dramatische spankracht. Maar ook op harmonisch en melodisch vlak is Beethoven vaak hoogst innovatief en kan zijn werk soms zelfs vervreemdend genoemd worden. Als vanzelfsprekend is het voor de hedendaagse luisteraar niet zo gemakkelijk om de compositorische scherpte, het experimentalisme en misschien zelfs de anarchistische, bevrijdende esthetiek van een dergelijk werk volledig te vatten. Onze auditieve context en zin voor proportie zijn immers volledig verschillend van die van een vroege 19e-eeuwse luisteraar, die gemeend gechoqueerd kon zijn door bepaalde elementen in deze muziek.

Arnold Schönberg (1874-1951) was méér dan een koele minnaar van Beethovens werk. In zijn Weense muziekanalyselessen (onder andere aan Alban Berg en Anton Webern) stond Beethovens muziek centraal. De late romanticus Schönberg had een enorme bewondering voor de drang naar vernieuwing en originele vormbeheersing van zijn Duitse vroeg-romantische voorganger. Schönberg was uit een gelijkaardige houtsoort gesneden en tot op vandaag wordt hij beschouwd als één van de radicaalste

vernieuwers van de 20e eeuw. Hij lag immers aan de basis van de atonaliteit en de dodecafonie of twaalftoonsmuziek. Zijn (nog tonale) *Kammersymfonie nr. 1*, opus 9 (1906) bijvoorbeeld getuigt van die zin voor vormvernieuwing. Het werk is namelijk 'doorgecomponeerd' en 'multidimensioneel', wat onder meer wil zeggen dat Schönberg de delen in elkaar laat overlopen zonder dat generale pauzes duidelijk maken waar wat juist begint en waar het eindigt. Net zoals bij Beethoven, wordt de vorm ontwikkeld en getransformeerd in Schönbergs handen. Verder is de muziek voor haar tijd harmonisch zeer complex te noemen. Musicologen spreken in deze context soms over de 'emancipatie van de dissonant': waar 'spannende' dissonanten vroeger door componisten 'opgelost' werden in of gecompenseerd door consonantie, krijgen ze bij Schönberg een zelfstandige status. Die hoogexpressieve maar ook complexe schrijfstijl maakte de componist niet bijzonder geliefd bij het weinig vooruitstrevende Weense publiek dat liever muzikaal verwend dan uitgedaagd werd. In die context ontstonden er verenigingen die uitvoeringen in kleine kring organiseerden en op die manier los konden komen van de grote, door conservatisme geregeerde huizen. Dat is een niet onbelangrijke reden voor het feit dat vele progressieve 20e-eeuwse werken voor kleine ensembles in plaats van voor mahleriaanse monsterorkesten geschreven werden – een traditie die vandaag in feite nog steeds in ere gehouden wordt. Schönberg beschouwde het 'prometheïsche' vernieuwen en uitdagen van zijn publiek als een esthetische maar ook ethische opdracht. Complexe kunst, zo zouden we het – en dat klinkt wellicht enigszins paradoxaal – eenvoudig kunnen stellen, zou immers de toeschouwer aanzetten tot denken, het overstijgen van zijn kader

en een kritische omgang met de wereld. Dat maakte Schönberg eenzaam, zo schrijft hij in de tekst *How One Becomes Lonely*, ver van publieke erkenning en vechtend tegen een conservatieve muziekcultuur. Daar valt toch wel een vleug prometheïsche heroïek te bespeuren. De artistieke held die, strijdend voor de vooruitgang en verheffing van het luisterende volk, zijn eigen sociale positie in gevaar brengt om uiteindelijk compleet genegeerd te worden door de muziekindustrie. Naast de literaire dramatiek omtrent dat extreme, wat paternalistische vooruitgangsdelen, is de maatschappelijke positie van Schönberg en zijn leerlingen niettemin veelzeggend voor de relatie tussen vrije artistieke expressie en het culturele bedrijf dat zowel de smaak bedient als vormt. Het ideaal van bevrijding en losbreken doet het immers goed in verhalen en hagiografieën zolang het maar geen bijstelling van de waarden en waarheden rond wat 'schoon' is, inhoudt. Zo leren de geschiedenis en actualiteit van de muziekmarkt en haar afnemers ons. Schönberg vond het ook de plicht van elke intellectueel om te vechten tegen onderdrukking en tirannie, een gedachte die aan de basis lag van zijn *Ode to Napoleon Buonaparte*, opus 41 (1942). De tekst van het werk is van de hand van Lord Byron (1788-1824), die net als Beethoven een bewonderaar van de bevrijder was. Ook hij zou zijn oorspronkelijke mening over Napoleon grondig moeten herzien. Schönberg zag Byrons expressionistische *Ode* als een aanklacht tegen autoritaire leiders zoals Adolf Hitler en medestanders die toen volop bezig waren Europa te 'bevrijden' van iedereen die niet nationaalsocialistisch dacht. De nazi's hadden een nogal behoorlijke afkeer van wat vreemd was, niet tot hun normenkader behoorde en het volk wel eens op kritische ideeën zou kunnen brengen. Schönbergs

werk viel dan ook binnen de categorie van de *entartete Musik*, ontaarde muziek, ook al omdat hij een Jood was natuurlijk. Schönberg schreef *Ode to Napoleon* in de Verenigde Staten, waar hij sinds 1933 verbleef uit 'politieke overwegingen'.

In opdracht van Concertgebouw Brugge schreef Bart Vanhecke (°1964) *Un souffle de l'air que respirait le passé...* (2011). De titel verwijst naar de eerste zin uit *Prometeo. Tragedia dell' ascolto* (1981-5) van Schönbergs schoonzoon Luigi Nono. De creatie van Vanhecke kan 'modernistisch' genoemd worden en is in die zin verwant aan de muziek van Beethoven en Schönberg. Hij is net als die illustere voorgangers een zoeker die zich niet tevreden stelt met herhaling, maar zich experimenterend beweegt in nieuwe mogelijkheden van expressie.

Maarten Quanten

Prometheus, Theodoor Rombouts (1597-1637)

Arnold Schönberg Ode to Napoleon Buonaparte

'Tis done – but yesterday a King!
And arm'd with Kings to strive –
And now thou art a nameless thing:
So abject – yet alive!
Is this the man of thousand thrones,
Who strew'd our earth with hostile bones,
And can he thus survive?
Since he, miscalled the Morning Star,
Nor man nor fiend hath fallen so far.

Ill-minded man, why scourge thy kind
Who bow'd so low the knee?
By gazing on thyself grown blind,
Thou taught'st the rest to see.
With might unquestion'd, – power to save, –
Thine only gift hath been the grave
To those that worshipped thee;
Nor till thy fall could mortals guess
Ambition's less than littleness!

Thanks for that lesson – it will teach
To after-warriors more
Than high Philosophy can preach,
And vainly preach'd before.
That spell upon the minds of men
Breaks never to unite again,
That led them to adore
Those Pagod things of sabre sway,
With fronts of brass, and feet of clay.

The triumph, and the vanity,
The rapture of the strife –
The earthquake voice of Victory,
To thee the breath of life;
The sword, the sceptre, and that sway
Which man seem'd made but to obey
Wherewith renown was rife –
All quell'd! – Dark spirit! what must be
The madness of thy memory!

*'t Is voorbij – gisteren nog koning!
en gewapend om met koningen te strijden –
zijt gij nu een naamloos ding:
zo vernederd – maar wel nog in leven!
Is dit de man van duizend tronen,
die onze grond bestrooide met vijandelijke beenderen?
En kan hij zo overleven?
Sinds hem, ten onrechte Morgenster genoemd,
is nog nooit een mens of onmens zo diep gevallen.*

*Kwaadwillige man, waarom uw volk teisteren
dat zo diep door de knieën boog?
Door naar uzelf te staren werdt gij blind,
gij die de anderen leerde zien.
Hoewel gij onbetwiste macht bezat – de macht om anderen te
sparen –
was uw enige geschenk het graf
voor degenen die u aanbaden.
Voor uw val konden stervelingen niet vermoeden
dat ambitie minder is dan nietigheid!*

*Bedankt voor die les – zij zal
de nakomende strijders meer leren
dan grote Filosofie kan preken,
en vergeefs al vroeger heeft gepreekt.
Die vloek op de geest van mannen
die breekt om nooit meer te verbinden,
die hen ertoe heeft gebracht
dat pagodeachtige sabelgezwaai te bewonderen,
met koperen fronten en lemen voeten.*

*De triomf, en de ijdelheid,
de vervoering van de strijd –
de aardschokkende stem van de overwinning,
voor u de adem van het leven.
Het zwaard, de scepter en die macht,
die de mens wel leek te moeten gehoorzamen,
waarmee gij overvloedige roem oogstte –
nu allemaal de kop ingedrukt! – verdorven geest!
Uw herinneringen moeten krankzinnig zijn!*

The Desolator desolate!
The Victor overthrown!
The Arbiter of others' fate
A Supplicant for his own!
Is it some yet imperial hope
That with such change can calmly cope?
Or dread of death alone?
To die a prince – or live a slave –
Thy choice is most ignobly brave!

He who of old would rend the oak,
Dream'd not of the rebound;
Chain'd by the trunk he vainly broke –
Alone – how look'd he round?
Thou in the sternness of thy strength
An equal deed hast done at length,
And darker fate hast found:
He fell, the forest prowler's prey;
But thou must eat thy heart away!

The Roman, when his burning heart
Was slaked with blood of Rome,
Threw down the dagger – dared depart,
In savage grandeur, home. –
He dared depart in utter scorn
Of men that such a yoke had borne,
Yet left him such a doom!
His only glory was that hour
Of self-upheld abandon'd power.

The Spaniard, when the lust of sway
Had lost its quickening spell,
Cast crowns for rosaries away,
And empire for a cell;
A strict accountant of his beads,
A subtle disputant on creeds,
His dotage trifled well:
Yet better had he neither known
A bigot's shrine, nor despot's throne.

De Verwoestende verwoest!
De overwinnaar overwonnen!
Hij die besliste over andermans lot
moet nu smeken om het zijne!
Is het toch nog wat keizerlijke hoop
waarmee gij zo'n verandering kalm het hoofd kunt bieden?
Of alleen de angst voor de dood?
Te sterven als prins – of te leven als slaaf –
uw keuze is eerloos moedig!

*Hij die vroeger de eik uitrukte,
droomde niet van de terugslag.
Geketend aan de stam die hij vergeefs beschadigde
– alleen – hoe keek hij rond?
In de meedogenloosheid van uw kracht
hebt gij uiteindelijk iets gelijkaardigs gedaan,
en gij hebt een slechter lot getroffen:
hij viel, als prooi van de roofdieren in het bos;
maar gij moet nu uw hart opvretten!*

*Toen het brandende hart van de Romein
werd gekalmeerd met bloed van Rome,
gooide hij de dolk neer – en durfde heengaan,
in wrede grootsheid, naar huis. –
Hij durfde heengaan in volslagen minachting
voor mannen die zulk een juk hadden gedragen,
en hem toch zulk een lot lieten ondergaan!
Zijn enige glorie was dat uur
van zelfverklaarde opgegeven macht.*

*Toen de machtshonger van de Spanjaard
zijn opwekkende betovering had verloren,
gooide hij kronen weg voor rozenkransen,
en een keizerrijk voor een cel.
Streng zijn kralen tellend,
subtiel redetwistend over geloofsbelijdenissen,
zijn sufheid waarover gelachen werd:
maar beter had hij geen van beide gekend
de tombe van een kwezel noch de troon van een despoot.*

But thou – from thy reluctant hand
The thunderbolt is wrung –
Too late thou leav'st the high command
To which thy weakness clung;
All Evil Spirit as thou art,
It is enough to grieve the heart
To see thine own unstrung;
To think that God's fair world hath been
The footstool of a thing so mean;

And Earth hath spilt her blood for him,
Who thus can hoard his own!
And Monarchs bowed the trembling limb,
And thank'd him for a throne!
Fair Freedom! we may hold thee dear,
When thus thy mightiest foes their fear
In humblest guise have shown.
Oh! ne'er may tyrant leave behind
A brighter name to lure mankind!

Thine evil deeds are writ in gore,
Not written thus in vain –
Thy triumphs tell of fame no more
Or deepen every stain:
If thou hadst died as honour dies,
Some new Napoleon might arise,
To shame the world again –
But who would soar the solar height,
To set in such a starless night?

Weigh'd in the balance, hero dust
Is vile as vulgar clay;
Thy scales, Mortality! are just
To all that pass away:
But yet methought the living great
Some higher sparks should animate,
To dazzle and dismay:
Nor deem'd Contempt could thus make mirth
Of these, the Conquerors of the earth.

*Maar gij – aan uw onwillige hand
wordt de bliksem ontwongen –
te laat hebt gij het opperste gezag opgegeven
waaraan uw zwakheid zich vastklampte.
En al zijt gij nog zo'n kwade geest,
te zien hoe gij verzwaakt zijt
volstaat om het hart te kwellen;
te bedenken dat Gods mooie wereld
de voetbank is geweest van zoiets verachtelijks.*

*En de Aarde heeft haar bloed vergoten voor hem,
die op die manier het zijne kan sparen!
En monarchen bogen bevend neer,
en bedankten hem voor een troon!
O schone vrijheid! Wij mogen u liefhebben,
wanneer uw machtigste vijanden
hun vrees hebben getoond in meest bescheiden vorm.
Oh! Nooit zal een tiran een stralender naam nalaten
om de mensheid te verlokken!*

*Uw kwade daden staan geschreven in gestold bloed,
en zijn zo niet vergeefs geschreven –
uw triomfen getuigen van verloren roem
of verdiepen elke smet:
als gij waart gestorven zoals de eer sterft,
zou er een nieuwe Napoleon kunnen opstaan,
om de wereld opnieuw te beschamen –
maar wie zou zo hoog rijzen als de zon,
om onder te gaan in zulk een sterrenloze nacht?*

*In de weegschaal is heldenstof
even verachtelijk als gewone klei.
Uw weegschaal, o Sterfelijkheid! is rechtvaardig
voor allen die sterven.
Maar ik dacht toch dat de levende groten
wat steviger vonken zouden opwekken
om te verblinden en te verbijsteren
en ik vermoedde niet dat minachting zich zo vrolijk kon maken
over de veroveraars van de aarde.*

And she, proud Austria's mournful flower,
Thy still imperial bride;
How bears her breast the torturing hour?
Still clings she to thy side?
Must she too bend, must she too share
Thy late repentance, long despair,
Thou throneless Homicide?
If still she loves thee, hoard that gem,
'Tis worth thy vanish'd diadem!

Then haste thee to thy sullen Isle,
And gaze upon the sea;
That element may meet thy smile –
It ne'er was ruled by thee!
Or trace with thine all idle hand
In loitering mood upon the sand
That Earth is now as free!
That Corinth's pedagogue hath now
Transferr'd his by-word to thy brow.

Thou Timour! in his captive's cage
What thoughts will there be thine,
While brooding in thy prison'd rage?
But one – 'The world was mine!'
Unless, like he of Babylon,
All sense is with thy sceptre gone,
Life will not long confine
That spirit pour'd so widely forth –
So long obey'd – so little worth!

Or, like the thief of fire from heaven,
Wilt thou withstand the shock?
And share with him, the unforgiven,
His vulture and his rock!
Foredoom'd by God – by man accurst,
And that last act, though not thy worst,
The very Fiend's arch mock;
He in his fall preserved his pride,
And, if a mortal, had as proudly died!

*En zij, de treurige Oostenrijkse bloem,
nog altijd uw keizerlijke bruid.
Hoe draagt haar borst het martelende uur?
Staat zij nog altijd aan uw zijde?
Moet ook zij buigen, moet ook zij
uw late berouw, uw grote wanhoop delen,
gij troonloze moordenaar?
Als zij nog van u houdt, koester dan dat kleinood,
het is evenveel waard als uw verdwenen kroon!*

*Spoed u dan naar uw sombere eiland,
en staar er naar de zee.
Dat element zal misschien uw glimlach beantwoorden –
het werd nooit door u geregeerd!
Of schrijf met uw volledig nutteloze hand
in treuzelende stemming in het zand
dat de aarde nu vrij is!
Die leraar van de Korintheërs heeft nu
zijn bijnaam naar uw gezicht verplaatst.*

*Gij Timor! in zijn gevangenenkooi
welke gedachten zult gij koesteren,
terwijl ge piekert in uw opgesloten razernij?
Slechts één – 'De wereld was van mij!'
Tenzij, zoals bij die van Babylon,
al uw verstand is verdwenen met uw scepter.
Het leven zal niet lang
de geest tegenhouden die zo ruim stroomde
zo lang gehoorzaamd – zo weinig waard!*

*Of zult gij zoals de dief van het vuur uit de hemel,
de schok doorstaan?
En met hem die geen vergeving kreeg,
zijn gier en zijn rots delen!
Verdoemd door God – vervloekt door de mens,
en die laatste daad, als was het niet uw slechtste
Satans eigen ondeugende spot.
Hij bewaarde zijn trots bij zijn val,
en als hij sterfelijk was geweest, was hij even trots gestorven!*

There was a day – there was an hour,
While earth was Gaul's – Gaul thine –
When that immeasurable power
Unsated to resign
Had been an act of purer fame
Than gathers round Marengo's name
And gilded thy decline,
Through the long twilight of all time,
Despite some passing clouds of crime.

But thou forsooth must be a king,
And don the purple vest, –
As if that foolish robe could wring
Remembrance from thy breast.
Where is that faded garment? where
The gewgaws thou wert fond to wear,
The star – the string – the crest?
Vain froward child of empire! say,
Are all thy playthings snatch'd away?

Where may the wearied eye repose
When gazing on the Great;
Where neither guilty glory glows,
Nor despicable state?
Yes – one – the first – the last – the best –
The Cincinnatus of the West,
Whom envy dared not hate,
Bequeath'd the name of Washington,
To make man blush there was but one!

— Tekst: Lord Byron

*Er was ooit een dag – er was ooit een uur,
toen de aarde van Gallië was – Gallië van u –
toen die onmetelijke macht onverzadigd was
en aftreden
een daad van zuiverder roem was geweest
dan wat rond Marengo's naam hangt
en uw neergang verdoezelde,
in de lange schemering der tijden,
ondanks enkele tijdelijke flarden van zonde.*

*Maar gij moet voorwaar een koning zijn,
gij hebt het purperen vest aangetrokken, –
alsof dat stomme gewaad
de herinnering uit uw borst kan rukken.
Waar is dat verbleekte kledingstuk?
Waar zijn de prullen die gij zo graag droegt,
de ster – het lint – de helmboos?
Verwaand en koppig kind van het keizerrijk! Wel,
hebben ze u al uw speelgoed afgepakt?*

*Waar zou je vermoeide oog rust vinden
wanneer je naar de Groten staart,
waar schuldige glorie,
noch verachtelijkheid gloeit?
Jawel – één – de eerste – de laatste – de beste –
de Cincinnatus van het Westen,
die afgunst niet durfde te haten,
en die de naam Washington droeg:
om die man te laten blozen was er maar één!*

— Vertaling: Lieve De Meyer

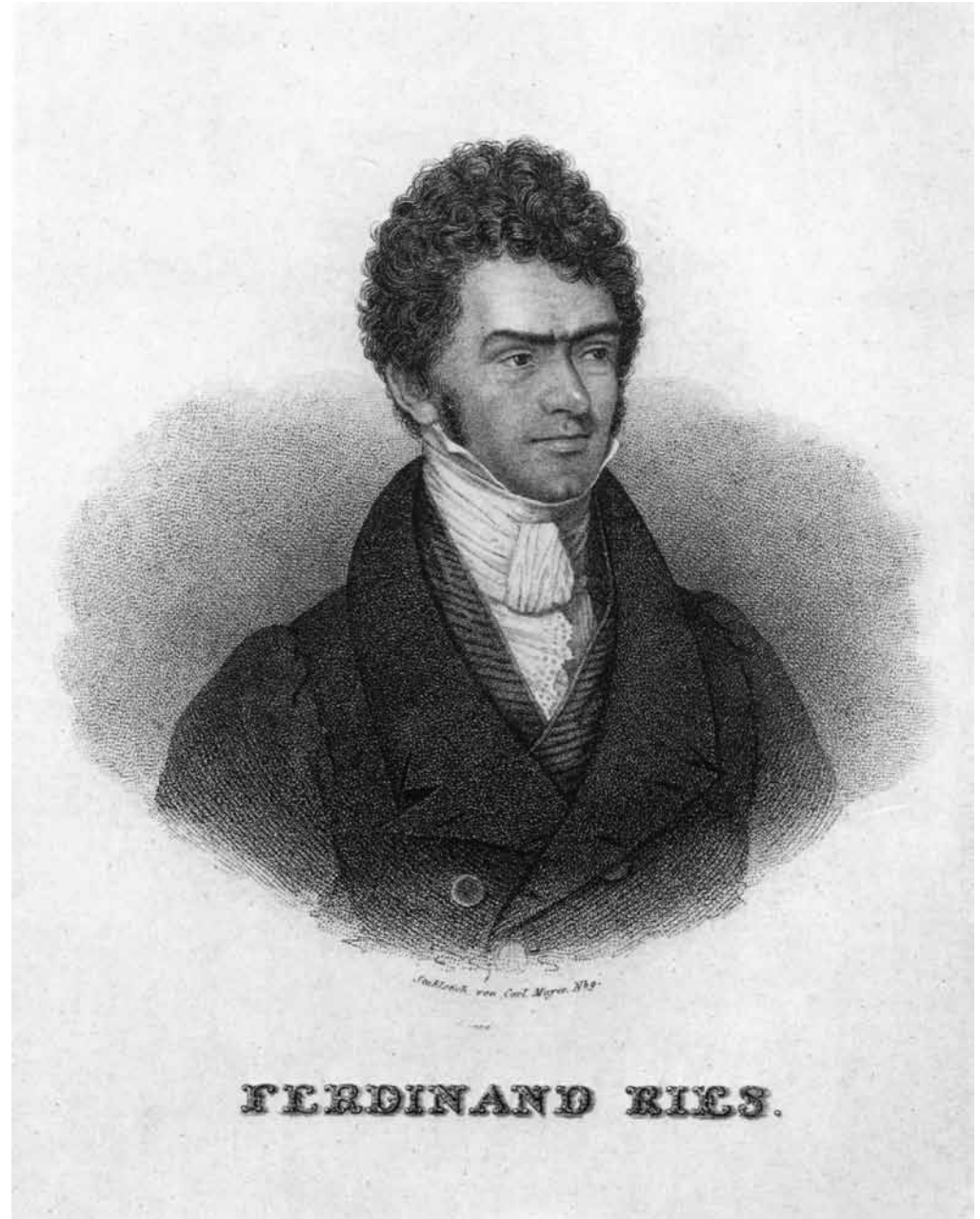
Jan Michiels © Johan Jacobs

Ferdinand Ries (1784-1838)

Ferdinand Ries was de oudste zoon van Franz Ries, een begaafd violist die in Bonn concertmeester was van het orkest van kroonprins Maximilian Franz (Maximilian trad trouwens een tijdlang op als Beethovens werkgever en mecenas). Toen Ferdinand amper vijf jaar oud was, kreeg hij al piano- en vioolles van zijn vader, die ook de jonge Beethoven de beginselen van het vioolspel had bijgebracht. Ferdinand studeerde eveneens cello bij Bernhard Heinrich Romberg. Van 1790 tot 1793 was Ferdinand cellist bij het orkest in Bonn. En in 1801, alvorens zich in Wenen te vestigen, genoot hij een poosje van de compositielessen van Peter von Winter, auteur van onder meer de opera *Das unterbrochene Opferfest* (1796), een van de meest succesvolle opera's van zijn tijd. Met het geld dat Ferdinand had verdiend als kopiist trok hij in oktober 1801 naar Wenen om er bij Beethoven, met wie hij via zijn vader een goede relatie had, piano te studeren. Voor compositie stuurde Beethoven hem naar zijn eigen gewezen leraar Georg Albrechtsberger. In die periode (1801 tot 1804) was Ferdinand niet enkel Beethovens meest begaafde pianoleerling maar ook zijn secretaris en kopiist. Als leerling van Beethoven debuteerde hij op 1 augustus 1804 in de Augarten en speelde er diens derde *Pianoconcerto in c* met virtuoze cadenzen van eigen makelij die Beethoven gelukkig kon appreciëren. In zijn assistentenperiode was Ries niet alleen kopiist, maar bewerkte hij ook heel wat muziek van de meester waaronder Beethovens *Symfonie nr. 3 in Es 'Eroica'*. In 1805 verliet hij Wenen en na een tweejarig verblijf in Parijs in armoedige omstandigheden keerde hij in 1807 terug naar Wenen om de stad een jaar later definitief vaarwel te zeggen. De volgende vier jaar was hij voortdurend op tournee: Kassel, Hamburg, Kopenhagen, Stockholm en Sint-Petersburg. In Sint-Petersburg ontmoette hij Bernhard

Romberg om vervolgens samen met hem uitgebreid door Rusland te toeren. Eind april 1813 vestigde hij zich in Londen waar hij grote successen oogstte en gedurende elf jaar een gelauwerde societypianist was die immer een lans brak voor de muziek van Beethoven en vruchteloos bleef pogen Beethoven te overhalen naar Londen te komen. In 1824 had Ferdinand Ries genoeg geld verdiend om naar het Rijnland terug te keren en zich eerst in Bad-Godesberg te vestigen en nadien in Frankfurt am Main. Daar overleed hij op 13 januari 1838. Ries geniet nu nog enige bekendheid als componist van virtuoze pianomuziek op destijds populaire thema's en als mede-auteur (samen met Franz Gerhard Wegeler) van de vroegste Beethovenbiografie: de *Biografische Notizen über Ludwig van Beethoven* (Koblenz, 1838).

Johan Huys

Ferdinand Ries

Jan Michiels

wo 25.04.12 / 20.00 / Concertzaal
**Prometheus bevrijd / Jan Michiels speelt
Beethoven, Debussy en Liszt**

Het laatste deel van Jan Michiels' Prometheus-triptiek is ongetwijfeld ook het meest gelaagde. De verschillende gedachtelijnen uit de vorige concerten – Venetië, tragedie, angst, dood, licht, vuur, Prometheus, Prometeo ... – verenigen zich hier tot één kluwen. Hoekstenen van dit concert zijn Debussy's *Etudes* en Beethovens late *Bagatellen*.

Alexei Lubimov

za 12.05.12 - zo 13.05.12 / Concertgebouw
**Alexei Lubimov & Alexei Zuev / Beethoven
en Faust. De late pianosonates**

In zijn roman *Doktor Faustus* plaatst Thomas Mann Beethovens laatste pianosonate aan het begin van zijn faustiaanse geschiedenis van de moderne muziek. De Russische toppianisten Alexei Lubimov en Alexei Zuev koppelen Beethovens late sonates in dit rijke concertweekend moeiteloos aan verwante meesterwerken uit de 20e eeuw.

Concertgebouw Servies

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. Alle info over de tien deelnemende horecazaken op de website.

Met de steun van Piano's Maene

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT 27 ZAND 34 BRUGGE

Provincie
West-Vlaanderen

BRUGGE

FLUXYS

MUZE
MUSE

Grensoverschrijdend netwerk voor klassieke en hedendaags klassieke muziek

DeMorgen
een open goet beeft moer

Knack

Klara

COBRA

FOCUS | WTV